

Ustanovljenje broja naroda I. (1)

O ustanovljenju, prebrojenju naroda čujemo već u vezi s Jezuševim rođenjem za vrime cesara Augustuša. Za naše prilike čujemo o redovitom brojenju naroda od cesarice i kraljice Marije Terezije i zakonski određeni od Jožefa II. a od onda skoro redovito po decenija.

Brojio se je narod u prošlosti zbog plaćanja porcijov, daće, drugih, od države ili gospodara propisanih dužnosti. Novovrimenske države su brojile narod zbog društvenopolitičkih mjerov, planiranja budućih pothvatov a od jačanja nacionalnih držav od 19. st. su brojili i pripadnosti narodu (naciji). I za našu gradišćansko-hrvatsku pripadnost su državne uprave imale točne statisti-

Gradišćanskih Hrvatov 1976. ljeta, ka brojidba se za ništ nije mogla upotribiti, ar se poslije brojidbe sve skupa zamućalo.

Ali da idemo redom. Najsimpatičnije bi bilo ako bi imali jezgroviti adekvat za nimški „Kassensturz“ za brojidbe ar bi se tim pojmom istinitije moglo opisati stvarno stanje (nažalost se pojam upotripljava samo za budžetiranje). Ta pojam je slikovitiji, točno veli da se kasa/blagajna prevrne i prebroji ča je ostalo još u njoj, u talonu i iznad toga nima apela, ar statistički broji ne lažu (bar tako mislimo!).

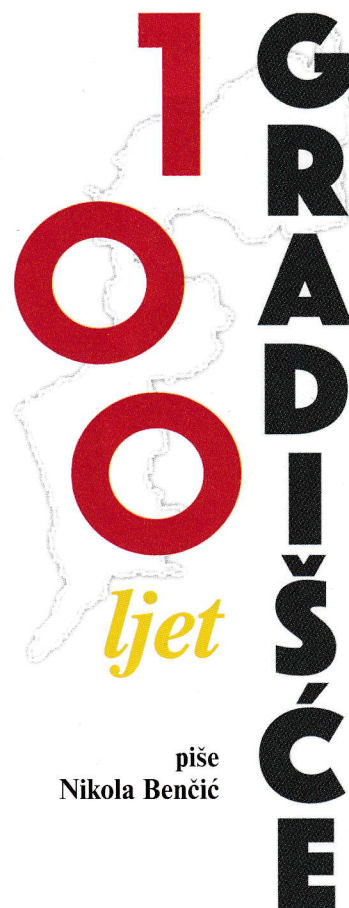
Broji pripadnosti našem gradišćansko-hrvatskomu narodu su svenek zloupotripljavali, osebito u zadnjih 150 ljet kada su nam svakako kanili smanjiti broj od stvarnoga stanja.

činiti prognozu) ne bio bio problem na točniji broj simodoseljenih Hrvatov (ali to je neplaćeni posao!).

Prvu prihvatljivu statističu prispodobu je načinjio Martin Meršić st. On piše u „Spominiki“: *Bome, mi Hrvati u Ugarskoj se ništ nismo poznali. Bili smo tudjinci. Nismo znali, kade i kudaj smo pošicani, nismo ni zdaleka ganjali, koliko nas je. Skoro se nismo ni razumili, ar svaka krajina, skoro svako selo je govorilo drugo narječje....Kad je država htela brojiti ljusdstvo, su mer i hrvatska sela i ljude pobrojili, ali u statistiki nisu pokazali koliko je Hrvatov.*

Pak dalje piše: *Da bude ovoj neznanosti, bih rekao našoj zjavlavosti konac, sam se u ljetu u 1921. zgrabio i rekao. Sada ću ali svejedno izviditi, kade i kudaj stanujemo mi Hrvati i koliko nas je...* I tako moremo najti njegovo istraživanje u *NAŠI NOVINA* 1921. u zadnjem broju i 1922. u broji 1+2+3+i 4. a sumirajući veli: *Polig mojega ondašnjega popisa i računa stanujemo u 87 seli i nas je bilo 71.869 duš* (str. 216). I u tom nima mo ništa sumljiti, ar i Biškup László nam je dokazivao da unatoč državnoga brojenja svake decenije Crikva, matične knjige, imaju najvjerodostojnije podatke, farniki znaju najbolje, ki su Hrvati i ki ne (danas već ne!).

Ako si pak pogledamo državnu statistiku 1971. onda imamo 24.332 a 2.316 u Beču Hrvatov, 10 ljet kasnije 18.462 u Beču 2.557. To od sebe razumljivo postavi pitanje: a kamo su nestali drugi? – su umrli ili im se je nešto drugo dogodilo? Jako tužna je bila posebna brojidba naroda 1976. kada se u jednom letku pita „Su samo Nimci Austrijanci? A mi ne?“ – ča pokazuje na jako oštri separatizam: Austronimci i drugi. Bilo je periodov po Drugom svitskom boju da su hrvatski jezik i kulturu u neki seli gledali za manje vridnu i zato nagovarali svoje ljude kod brojidbe priznati se za Austro-

piše
Nikola Benčić

Početakom 1921. ljeta još nije bilo jasno gdo će kamo po Trianonu

čke podatke, osebito su baratali s timi broji na mirovni ugovori u Saint Germainu i Trianonu, akoprem se skoro nigdir nije priminjilo Wilsonovo potribovanje o samoodredjenju naroda, zvana Šopronskoga glasovanja u našem prostoru. Ljetos 2021. bi bilo zakonsko brojenje naroda ali se jur od 2000. ljeta ne pita za narodnost, da ne bi nastala kakova halabura i ne bi se moralo opravdati ako u međunarodnom razmjeru potriboju obračun o narodnosti. Znamo jako dobro da se statistični broji znaju i zloupotribiti za populističko lažno huskanje. Pomislimo samo na izvanrednu brojidbu

Adolf Mohl je u svojem inauguracijskom govoru „*A horvátok bevándorlása 1533-ban*“ (*Doseljenje Hrvatov u ljetu 1533.*) u Društvu Sv. Štefana u Budimpešti 1914. nabrojio sva sela zapadnougarskoga dijela (bez DA, Slovačke i Moravske) i došao na broj na 100.000 ljudi. Mirko Valentić (1970.) je prilikom izložbe u Zagrebu došao sveukupno sa svimi dijeli na 200.000 o kom broju su i Breu i Tobler jako sumljali. Tobler uopće smanji broj na oko 60. 000 (odnaša se samo na austrijski gradišćanski teritorij). Danas, mislim, digitalnom metodom (ako znaju u prvih pet minut pri izbori na-

nimce. Kod toga nisu se strašili ni lažnoga zastrašivanja: *vas ćedu iseliti ili penzionerom ćedu skratiti penziju.* Sve morete provjeriti u izvještaji novin. Ili kako bi si znali rastumačiti, opravdati letke, „Hauswurf“ u hrvatski seli „*Geheime Erhebung der Muttersprache*“ s križićem *deutsch*. Su se ti ljudi sramovali svojega porijekla? Njeva imena je uvadjuju sve do danas i u budućnosti kako voga su porijekla (zvana ako su si dali ponimčariti ime (prezime). Obiteljska imena ne lažu, svejedno da li se pišu na nimški, ugarski ili ki drugi način). Kako se svom silom kani dokazati nešto drugo, sam doživio za vrime vojne službe u kasara u Željeznu kad mi je komandant ugarsko pisanim hrvatskim imenom kanio dokazati da su armenskoga porijekla i kao trgovci došli u siromašnu Vlahiju, a kad sam mu rekao da su čisto jednostavo naši Vlaha, ki su brali smolu po loza Rohunačkoga briga i po tom dostao svoje prezime (ar je došao bez obiteljskoga imena u ovu krajinu), onda već nije kanio razgovarati s manom. □